

COMEDIETA NOVA,

EN UN ACTE Y EN VERS,

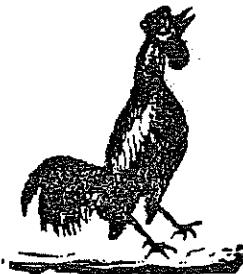
TITULADA

L'AGÜELO POLLASTRE.

(PARODIA DEL TENORIO.)

ESCRITA

PER D. CHUSEP B. BALDOVI.

Este agüelo d'Alfafar
Deixá als setanta anys la pell,
Y es lo mes particular
Haber mort sinse ser-vell.

VALENSIA.—1859.

EMPRENTA DE LA RECHENERASÍO TIPOGRÁFICA,
DE D. IGNACIO BOIX,
carrer del Sagrari de Santa Creu, núm. 4

PERSONACHES.

Ineseta.
La tia Celestina.
L'Aguelo Pollastre.
El só Diego.
El só Mateu.
Huiso.
Tófol.
Nófre.
Quélo.
Róc.
El alcalde.
Ronda y comparsa.

La acsió pasa..., en el Teatro Principal de Valensia, ó en cuan-

vol atre en que vullguen representarla.

LA TABERNA.

ESCENA I.

L' Agüelo Pollastre , disfrazat , escribint en una tauleta ; Cristofol y Quélo per allí ro-
llant , Pòc després entren , segons marca el diàlogo , els demés personatges . que à son
temps se indicarán . Durant la escena es veu passar per la porta del fons chent disfrazá .

Allí està també Ròc criat del Pollastre .

- POLLASTRE. ¡ Cóm crida eixa chent tant loca!...
¡ Pero que un rayo em partixca,
si apenes al carrer ixca,
no els fas tançar yo la boca ! (*tanca la carta*)
- TÓFOL. ¿ Qui es eixe ?
- QUÉLO. Yo no el coneix .
- TÓFOL. ¿ Luego no sabràs tampòc
lo que ha escrit en eixe plec ?
- QUÉLO. ¡ Ya se vé que no !
- POLLASTRE. ¡ Ché , Ròc !...
- RÒC. ¿ Qué mana vosté ?
- POLL. Esta asquela ,
sinse fer cap de pará ,
ves y dúlila á la agüela
que t'ha dit yo esta vesprá . ..
- RÒC. ¿ Té resposta ?
- POLL. No te res
mes que fer lo que t'ha dit . (*sen va Ròc.*)
- TÓFOL. Torna pronte.... (Y voré á Inés
si puc peixcarla esta nit .)
- TÓFOL. ¡ Pues sí que om coneix !
- POLL. ¿ Huiso Melilla ha vengut ?
- TÓFOL. Encara no ha paregut ,
pero vindrá ara mateix .
- POLL. ¿ Tú que saps ?
- TÓFOL. ¡ Quant Tófol parla....

- POLL. Será perque no d'ú bos.
 TOFOL. Prenda es que no sòlc usarla.
 ¡ Si este será algú del dos !
- POLL. Que siga ú dels dos ó no,
 sinse parlar mes paraula,
 tú tinlos apunt la taula,
 que pronte tornaré yo. (sen va.)
- TOFOL. ¡ Senta Bárbera bendita !
 El meu còr que es ell em diu
 ú dels dos del desafiu
 que han de acudir á esta sita !
 Quèlo , per lo que ser puga,
 ves preparantlos ahí
 cadires , taula , gòts , vi,
 rollos , formache y lletuga.
 Hui els huit dies es cumplixen
 en quo varen fer la apòsta,
 y al cap , á mí pòc me còsta
 esperarlos , si acudixen.
 Pero si un hòme be eu mira,
 un desafiu tan silvestre,
 en chent que no d'ú cabestre,
 pareix que siga mentira.
 Ya que la disputa son
 sobre mòure el dos els rëms,
 per vore qui en manco temps
 faria mes mal pel mon.
 ¡ Vaya ! que ni Salanás,
 que en la mánega no es moca,
 haguera segut capás
 de traure del forn tal coca.
 Y á no ser ya un vejestorio
 ú dels dos que busquen glòria,
 diria que esta es la història
 del famós D. Cuan Tenorio.
- QUELO. Ya está tot.
- TOFOL. Ves y despencha
 quatre llesques embutides,
 perque estos perdonà-vides
 paguen bé lo que atre es mencha. (eu fa Quèlo.)
 Ara que vinguen , si vòlen;
 si no venen , bòn viache,
 que amies nunca faltar sòlen
 al vi , lletuga y formache....
- (Entra el só Mateu com qui busca
 á algú.)
- MATEU. ¿Vòl peix frechit?... ¿pernil cru?
 No es asi , m'amporiat moc.
 ¿Qué busca ?
- (Quèlo fa lo que
 diu l'amo.)

- MATEU. A Tòfol.
 TOFOL. Yo soc.
 MATEU. Pues tinc que parlar en tú.
 TOFOL. Pronte, y no aném per les rames.
 MATEU. ¿ L'agüelo Pollastre está ?
 TOFOL. No siñor, pero vindrá,
       si abans no es trenca les cames.
 MATEU. Volguera vorel, ¡palleta !
       sinse que ell me vecha á mí.
 TOFOL. Ya que fan máixqueres hui,
       poses una caraseta.
 MATEU. Teus raó, em buide el servell
       per no-res: fesla portar....
       (Sabré així si ha segut ell
       qui m'ha mòrt el melonar.)
       Y con eixe agüelo estiga
       mesclat en esta querella,
       el tròs d'ell que mes gran siga
       chure que ha de ser la orella!
       ¡ Caraseta !
 MATEU. ¿ Em vindrá bòna ?
 TOFOL. No li vacha pegant voltés;
       tots los aïns per carnistòltes
       la pòrta la meua dòna.
 MATEU. Pues m'asente en un racó,
       y basta ya de rahons....
       ¡ Mira que té pimentons
       deixarme sinse un meló !
       (Entra ara el só Diego disfusat
       ridiculament.)
 DIEGO. La seña está terminant,
       y crec que en lo puesto estic.
       ¿ L'agüelo Pollastre ?
 TOFOL. Avant....
       ¡ Tórnali la trompa al chic !
 DIEGO. ¿ Eres tú Cristòfol ?
 TOFOL. Yo.
 DIEGO. ¿ Es sèrt que esta nit asi
       te aquell una sita ?
 TOFOL. Sí.
 DIEGO. ¿ Y ha acudit ya á ella ?
 TOFOL. No.
 DIEGO. ¿ Pero acudirá ?
 TOFOL. No eu sé.
 DIEGO. ¿ L'esperes tú ?
 TOFOL. Per si acás
       volguera vindre....
 DIEGO. En tal cas
       yo també l'esperaré. (Es senta á la part opòsta.)
- (sen vá Tofol á dur
la caraseta, y torna)
- (Es pôsa la careta
y s'asenta.)

- TOFOL.   ¿Qué no vòl fer un moset?
              All-y-òli , tenques , llises,
              lleu en salsa.... llonganises....
- DIEGO.   No tinc fam ; chas un quinset,
              y conversació molt pòca,
              perque no estic pera caps.
Vosté perdone....
- TOFOL.   Ya saps
DIEGO.   que al que paga obedir tòca.
              Si no m'ix el pòrc meséll
              y el meu proyècte no es grilla,
              treball li done á eixe vell,
              com busque el dòt de ma filla !
¡ Vacha una parella muda !
No he vist may llenya tan breve,
ni cosa mes pareguda
als bultos de Sent Esteve !
- (*Entra Nòfre y varios compañeros;
y darrere d'ells Huiso y el Po-
llastre , tots en caraseles.*)
- NOFRE.   ¿Qué no han paregut encara
              el tio Chuan y ei só Lluís ?
TOFOL.   Tenen temps hasta les sis.
NOFRE.   Molt sèrt es , pero repara
              que mich cuart tardar no pòt
              à tocar l'Ave María .
- POLLASTRE. Tòfol , salut y bòn dia !
TOFOL.   ¿Qui serà este borinòt ?
POLL.   No hia remey tan probat,
              tan útil y tan barato,
              pera aquell que está cansat,
              com es el sentarse un rato.
¿Quina cadira es la meua ?
La que vullga.
- TOFOL.   Em sente pues.
POLL.   Yo en est'atra.
HUISO.   Tin entés
POLL.   que eixa cadira no es teua.
HUISO.   *El no ser mia esta silla
será lo que tase un sastre.*
POLL.   Luego eres Huiso Melilla ?
HUISO.   Y tú l'agüelo Pollastre ?
POLL.   Pòt ser que sí ....
HUISO.   Ves alèrta ....
POLL.   ¿Qué no eu creus ?
HUISO.   No.
POLL.   Ni yo á tú.
HUISO.   Pues no aném mes fent el bu.
POLL.   ¡ Catarròcha descubèrta !
- (*Es lleva la cureta.*)
(*Idem, y es senta.*)

- HUISO.   *¿Soc Huiso?*
 POLL.   Sí. *¿Soc yo el Poll?*
 HUISO.   També.
 POLL.   Pues vechám si eixim
               de este fastidiós tarquím
               ahon estém fanc al chenoll.
- (Cuatre abrasaes y apretons de mans en los amics.)*
- HUISO.   *¿No et sentes?*
 POLL.   Sentat ya estic.   *(Es senta també.)*
 HUISO.   Pues fòra palla y al grá.   *(beu.)*
 POLL.   *Lo que fuere sonará....*
               Vecha ahí lo que li dic.   *(Donantli un paper)*
 POLL.   */ Bò! bò! bò! bò! caballers!*
               Manco plomaes y *al hecho*;
               que quistions de *pelo en pecho*
               no son quistions de papers.
 HUISO.   Vosté llichgau...
 POLL.   Llichó tú.
 HUISO.   Yo no sé.
 POLL.   Pues yo tampòc.
 HUISO.   *¿Qué no sap llechir ningú?*
 POLL.   Res es pèrt... que eu llichga el sòc. (*Li pren el paper y*
               Hòme, no em creme eixa carta.... el crema á la llum.)
 HUISO.   Y á tú també, si m'apretes,
               pues tinc ya l'ànima farta
               de tants *dimes y diretes*.
 POLL.   Els papers pera un notari;
               que entre esta chent que es divisa,
               no hiá mes dies de misa
               que els que resa el calendari.
               Pero rentém la paraula   *(Ompli góts y beuen.)*
               y fijemse en la quistió.
 HUISO.   *¿De qué es trata?*
 POLL.   *¡Qué se yo!*
               Hòme, acósteuse á la taula!...   *(S'acosten y beuen.)*
               Y despues que examineu
               del nòstre pleit les propòstes,
               vosotros mateix direu
               qui dels dos el pèrt en còstes.
 HUISO.   *¡Ara que ya s'ha cremat*
               dels meus mèrits l'alegato,
               habent fet mes mal que el Gato,
               ves busca qui t'ha pegat!...
 POLL.   Còntamos de boca, pues,
               de cixos fets la llarga tira.
 HUISO.   No men recorde de res.
 POLL.   Perque tot serà mentira.
               Que el que pera eixir de un fanc

busca pretextes y escuses,
encontra en paper de estanc
mil mòdos de matar puses.
Pero yo que, cuant no em chite,
vach sempre en lo cap molt dret,
de papers no nesesite
pera contar lo que ha fet.
Y ya que vech que es *preciso*
saltar del corral la tapia,
begám.... y tot lo mon sapia
qui es el Pollastre y qui es Huiso.

· · · · · (Beuen.)

Dins del temps que hui fa cap,
(bò es que la cosa s'aclare
y no pendre còl per nap)
quedarem yo y el compare
en.... lo que tot lo mon sap.
Y com fon cosa de pronte,
es pactá , com tú no ignóres,
despues dels fets que confronte,
el vindre así á donar conte
tal dia com hui á estes hòres.
Així el dumenge pasat
quedarem en eixa cuina,
sucant els dos en un plat....
Olives, seba y toñina.
¿ Es sèrt , Tòfol?

(á Huiso)

(idem.)

TOFOL.
POLL.
TOFOL.
POLL.
TOFOL.
POLL.
Pues siñor , yo al atre dia,
meditant en lo cap cacho
capa quin punt pegaria,
ahon en honra y cortesia
poguera fer mes el macho;
prengui el camí de Espiòca,
y aquella mateixa nit,
en esposisió no pòca,
matí una agüela , un cabrit,
tres gats , un pórc y una llòca.
Y al ferse de matinet
aparegué en mich la plasa,
y apegat á la paret,
un pesqui en paper de estrasa
que dia així : « Yo hua fet. »
Tot lo mon es quedá mut,
temerós de atre desastre,
perque això ya es bò y sabut,
ahon fà l'ala esto pollastre,
no hia gall que diga chut.

De allí vach pegar despues,
sempre en busca de perills,
capa Silla , ahon no fiu mes
que matar trenta conills
y dèu patos....

HUISO.
POLL.

¡ Matar es !
De Silla pasí á Sollana,
ahon , asaltant una fleca,
trenquí el òrgue á lleña seca,
furtí un burro á una chitana,
y en ell m'allarguí hasta Sueca.
No vulc dir lo que allí fiu,
pero basta que huos diga
que dels meus fets el caliu
cremará mentres estiga
eixe poble á vòra riu.
De Cullera no dic res,
perque allí estigui molt poc;
pero en mich'òra no mes
sampí tres olles del fòc,
y sinse còure atres tres.
Sèrt es que si es considera,
no hia altre poble en Europa.
cuant y manco en la Ribera,
ahon se puga menchar sopa
mes fàsilment que.... en Cullera.
En fi , be fet en estos dies
tot lo mal que he pogut fer
en los pòbles y alqueries,
así arrancant chirivies,
allà cremant un pallér....
Pels puestos que he corregut
no he deixat à vida un tit,
m'ha burlat de la virtut,
á la chustisia ha escarnit
y á la inosensia he venut.
Y hui despues de dinar,
al tornarmen capa casa,
no he deixat un melonar
ni en lo terme de Alfafar
ni en l'hòrta de Masanasa....

MATEU.
POLL.
MATEU.

¡ Ah ! só grandisim tunantel....
es dir , que ha segut vosté....
¿ El dels melonars?... ¿ Y qué?
¡ No sé , siñor , com m'aguante!
¡ Un melonar tan famós,
en unes fulles tan tèndres,
que asi parlant entre els dos
trataba ; vèlgame Dios !

(Altsanse molt
furiós.)

- POLL. de florecharlo el divèndres!
 MATEU. Pues yo l'ha florechat hui.
           ¡Captemins! Ya eu sap l'alcalde,
           y tan sèrt com asò es vi,
           si no hia una lleï que el balde,
           sen recordará de mí!
 POLL.. ¡Per vida de Lusifer!
           que estic mich avergoñit
           de que asi dins m'hachen dit
           lo que s'òu desde el carrer!
           Pero diguesme qui eres,
           pues si el mal humor m'apreta,
           despues de la caraseta
           t'arrancaré eixes polseres....
 MATEU. ¿Vòls vorem?
 POLL. Sí.
 MATEU. Miram pues. *(Es lleva la caretta.)*
 POLL. ¡El so. Mateu!
 MATEU. Sí, soc eixe;
       y vullc que'm digues si em queixe
       en motiu ó per no-res!
 POLL. No teu puc asegurar.
 MATEU. Pues yo si que t'asegure
       el no estar bò hasta que es cure
       el mal del meu melonar....
 DIEGO. Y yo, ya que este ha acabat, *(Alsantse ura.)*
       en llenguache molt pòc tèndre
       te dic que vius engañat
       si et penses ser el meu chèndre.
       Perque encara que algú diu
       que vas darrere ma filla,
       faré d'ella una tortilla
       primer que fasa en tú el niu!
       No tingues, pues, que olvidarte
       de que hiá un Deu en lo sèl.... *(Fa com qui sen va.)*
 POLL. Detinle.
 DIEGO. ¿Qué vòls?
 POLL. Mirarte.
 DIEGO. ¡Nunca! No em vorás el pèl,
       mes que s'empeñe....
 POLL. ¿Qui?
 DIEGO. El diable.
 POLL. ¿Nunca?
 DIEGO. No.
 POLL. ¿Pero y si eu lògre?
 DIEGO. ¿Com?
 POLL. Aixi. *(Li lleva la caretta en un grapat.)*
 DIEGO. ¡Pillo!
 POLL. ¡Mon sogre!

TOTS. ¡El só Diego!
 DIEGO. ¡Miserable!
 POLL. Yo ton sògre?... estás borracho!
 DIEGO. Vostés serán testimoni....
 POLL. Hòmens que fan tant el macho
 sòls son chèndres del dimòni!
 DIEGO. Mira que yo ya soc gall!
 MATEU. Só Diego, anemsen avall
 abans que l'arròs s'empastre. (*Se l'emporta à tirons.*)
 ROC. L'agüela l'espera allí.... (*entrant ara.*)
 POLL. Si m'espera, anemsen pues....
 ¡Caballers qui vullga res....
 que pegue darrere mí!

ESCENA II.

Mutasió de carrer. La tia Celestina á la pòrta de sá casa. Pòc despues el Pollastre y Ròc. De allí un ratet Ineseta; y per últim el só Diego y algun atre compañero.

CELESTINA. Despues de tant de rabiar
 per guañarme una peseta,
 vach mirant que esta chiqueta
 está dura de pelar.
 Ningú es pòt imachinar
 el meu empeño hasta ahon ralla,
 y cuant els fòcs de la falla
 apunt de ensendres ya están,
 seria un chasco molt gran
 haber batut per la palla!

Viuda soc de dos Visènts,
 y no es molt que, estant aixina,
 vacha esta pòbra gallina
 buscantli á un pollastre el cuèns.
 Que cuant tan car va hui el llèns,
 y el pá mos sen fuch del dits,
 escrupols son molt pansits,
 si un tonto el bolsillo afliixa,
 podent menchar carn de cuixa,
 menchar pimentons rostits.

(*Una creu en la boca.*)

Pero de totes maneres
 em vech posada en tal fanc,
 que encara fent negre el blanc,
 no sé com cullir les peres.

Ay Inés! cuán tonta eres!
 No eres com ta tia fon
 quant casá volta segon
 en un vell pròu insensato;
 pues pera riures un rato
 sòbra chent chove en lo mon.

(*Pasen ara el tio Pollastre y Ròc
 per un cantó de carrer.*)

| Tio Pollastre!... (Cridanlo.)

POLL. | Mala vella!

CELESTINA. Ya fa un'hora....

POLL. | Y qué tenim?

CEL. Que de la viñeta aquella
 va madurantse el raim;
 | y es tan dols!...

POLL. | ¿Qué has vist á Inés?

CEL. Está en ma casa esta nit.

(*Fentli señes capa dins pera que
 no alse la veu.*)

POLL. | Y qué diu?

CEL. Ella no-res,
 yo he segut la que li he dit.

POLL. | Y puc esperar?

CEL. | Pues no!...
 Com una mansa cordera
 soc capás dè durla yo
 al cap del mon si volguera.

POLL. | Tan dòsil es tá neboda?

CEL. Sòls fa lo que totes fan.

| En sentir olor de boda
 qui no aplica el nas, so Chuán?

Pòbra tortola naixuda
 en un hòrt de Chirivella,
 | qui ha de dirli y de ahon sap ella
 dos voltes quatre cuànts son?
 Si sòls s'ha mirat el moño
 à la llum de un mal espill,
 | com ha de vore el perill
 de anar asòles pel mon?

Conta la pobreta apenes
 catorse àns.... | estic segural
 tan inosent y tan pura
 com sa mare la pari.

Y no ha incontrat ningú encara
 quant del niu el pico asoma,
 que li diguera, ni en broma.
 | chiqueta, qué fas ahí?

Com yo li diga | asò es bo

(*El Pollastre s'estraña.*)

seu mencha en ganes no pòques;
pero si li dic : «no cu tòques»
fuch la mà de la casola.

Pues apunt de seguir sempre
el consell que se li indica,
es capàs la pòbra chica
de creure que un burro bòla....

¡Y tan guapa que es!....

Ya sap

que soc dòna de esperiènsia,
pero en l'hòrta de Valensia
com ella no n'ha vist cap.

Aquelles tan llargues trenes,
cuant del tot se li deslliguen,
¿no pareix que fetes siguen
pera anar traent de penes
als que en porxatòri estiguén?

Aquell front anhelical,
dels risos y selles cuna,
el que el mira per fortuna
¿no creu que es el llit nupsial
ahon dorm la siesta la lluna?

Y aquells ulls que broten sòc
y que tot quant miren cremen....

Ves aspay que et mire , Ròc....

¿Ahon hia autres dònes que els tenen?

Yo no n'ha vist.

Yo tampoc.

¿Y aquells morrets carmesins,
que casi parlar no saben....

Cuant tenen el bosí dins....

Y pareix que may acaben
de empapusar teulains....

(Imita la empapusà)

¿Y qué mes ?

Y aquella boca,
que ol à clavells y canella,
si algú à riures la provoca....
¿cuants pera obtindre un mòs d'ella
volgueren tornarse coca?...

¿Y qué mes?

Y aquell coll seu,
tan blanc com un alabastre
y doble fresc que la neu?

¡Calle , calle , tio Pollastre!...
¡calle per l'amor de Deu!

¿Y qué mès?...

Ya nihá pròu;
que si li amòstre ara tot
lo que el appetit li mou,

POLL.

CEL.

POLL.

CEL.

POLL.

CEL.

RÒC.

CEL.

RÒC.

CEL.

POLL.

CEL.

POLL.

CEL.

POLL.

CEL.

POLL.

CEL.

POLL.

CEL.

POLL.

CEL.

- despues en ser mon nebot,
no trobarà res de nou.
- POLL.   ¡Ah! Celestina, m'has mort!
y em farás tirar la fèl,
si esta nit no tinc la sòrt
de trasplantarla al meu hòrt
Y poder dir: «d'asi al sèl!
Tan-insentiva pintura
ma ubert asi una sangría,
y si masa el chorro dura,
abans que es fasa de dia,
ya estic en la sepultura.
¿Es molt tart?...
- CEL.   No puc dir l'hora.
- POLL.   Ni pases per això apuros....
- CEL.   ¡Altres son els que el pit plora!...
(Seña de no tindre cuens.)
- POLL.   Pues mira, chas quatre duros....
y fesla eixir asi fòra.   (Li dona els dinés.)
Que en lo que d'ella m'bas dit,
no cregues que va de chansa,
com no la vecha esta nit,
dirás, quant t'alses del lilit:
«asi un pollastre descansa.»
- CEL.   Sòls perque vosté no es muiga,
vach á ferla eixir, si puc,
(Mirant els dinés, y entrantsen
dins de casa.)
- POLL.   ¡Alabat el Siñor sigal...
Ròc, amartella el trabuc....
(Fentli señes pera que s'amague.)
- ROC.   ¿Y cuánt ixc?
- POLL.   Quant yo teu diga.
(El Pollastre li fa señes á Ròc pera qu
s'amague á la una part del esenari, y ell
s'amaga en l'altra. Despues de una curta
pausa torna á eixir l'agüela portant á Ine
seta de la ma.)
- CEL.   Capa el carrer de la festa
t'acompañaré despues;
que atra hora no viu mes que esta
la que li dihuen Inés,
si no te una de en la cresta...
Per aixó volguera yo
el casament quo tú saps.
¡Cuéns! ¡cuéns!... ¿qué no tinc rahó?
Tia, anem, deixemse do caps,
ya li he dit abans quo no.
- INÉS.   Y per qué?... ¡Pues no es treball,

en tan ric que es el Pollastre!...

INÉS.   ; Si no fora ya tan gall!

CEL.   No crec yo que els peus arrastre...

INÉS.   Al manco.... quant va á caball!...

CEL.   Pero , dòna , ¿qué mes vòls,

cuant va tan car el percal,

que un agüelo en caragòls?

INÉS.   No es això lo prinsipal.

Son mes dolços els buñols...

(Aciò de dins.)

(Idem.)

Que fason vindre de Flandes
randes,

O de atres diferents llòcs
flòcs,

Que compren de les modistes
llistes,

O á platers de bons martélls
anélls...

No pér això els que son vells
es lleven àns de damunt:
y les que es casen en ells,
tancant els ulls al *disunt*,
miren com et primer punt,
«randes , flòcs , llistes y anélls.»

CEL.   ; Pero no es pichor , ; carám !
!a fam?

¿Y tenint sempre el plat net,
el fret?...

¿Valdrán mes que fruta y flòrs
els plòrs?

¿Ni que les danses y balls
els treballs?...

En fi , mencha sebes y alls,
que altra cosa no mereix
la que , tancant els parpalls,
busca , en llòc de carn y peix,
«fam y fret , plòrs y treballs.»

(*Celestina sen entra dins de casa , de mal humor , y despues de haber estat un ratet molt pensativa , diu Ineseta lo siguiente:*)

INÉS.   Apurar pretenc , oh sielo,
al vorem en este agobio,
¿per qué m'hau donat un novio
que casi pòt ser m'agüelo?...
Y es lo pichor que consuelo
pera la meua allicsió
no n'espere ningú , no,
perque , segons diu ma tia,

¡pròu treball te hui en lo dia
la que naix pòbra com yo !

Saber volguera no mes,
pera calmar este afan,
si es també filla de Adan
la dòna que no te res.
Que si de Adan filla es,
els seus bens son chenerals.
¿No ham naixcut totes iguals?...
Pues si totes iguals som,
¡cóm es asò , Siñor , cóm,
que hia diferènsies tals !

Toneta , la de la plasa,
sobre ser viuda y pròu llecha,
fa ya mich añ que festecha
á Cualo , el fill de Tomasa.
No dic yo que valga masa
qui al coll deu dur una esquella,
pero, en si , es mes chove que ella,
que ha cumplit yà els vintisinc...
¡ y yo que catorse en tinc!...
¡ Fariem bona parella!!!

Nasia , la del organiste,
que en té trenta ben cumplits,
¡ cuánt tems fa que es chupla els dits
al costat del seu Batiste!...
No hia ningú que li chiste
quant va al mar á pendre els bañs
en uns vestits tan estrañs,
que de tots la vista atrau....
¡ y yo hauré de anar al Grau
en un vell de setanta aña !

Pascuala , que de Agustí
te lo meñs quatre ó sinc cries,
es casa també estos dics
en un chicot com un pi.
Molt sèrt es que li agrá el vi,
pero al cap , un marit pilla,
ben format, bona patilla,
alt , guapo , ros , chove y ple....
¡ y yo un agüelo que le
tan sema la pantorilla !...

Si pense en asò de nit,
no te res de estrañ que em queixe,

quant un pollestre com eixe
em destinen per marit.
Pero yo hasta els peus.... del lit
m'oposaré en eficasia,
pues tendrá molt poca grasia
el que em casen en un veill,
y que es riguen de mí y d'ell
Toneta , Pascuala y Nasia.

Cuant acaba Inés esta relacioneta , es dirichix capa un costat y se li presenta l'agüelo Pollastre disfrazat en una caraseta molt rara : ella pega un crit , y chirantse capa l'atra part , veu à Ròc , també disfrazat , que li apunta en lo trabuc . Pega un altre chillit y es desmaya , deixantse caure damunt de una cadira ó de cuansevol altre asiento . Entoneses s'acòsien els dos borinots , y posantla dins del cornaló de la manta , se l'ampòrten de la esena . L'agüela Celestina , qua aguaita el cap per la pòrta als crits y ruido , els pega darrere , segons indica el dialogo .

POLL.	¡ Alto !
INÉS.	¡ Guai !
ROC.	¡ S'ha desmayat !
POLL.	¡ Esta de no res s'espantal... Trasladevla en un grapat al cornaló de la manta.... ¡ Pronte!... abans que ixcal l'agüela.
CEL.	¡ Pero qué es lo que así pasa ?
POLL.	Perduts som , Ròc.... pica espuela y no pares hasta casa . <i>(Sen vá Ròc en la càrrega)</i>
CEL.	¡ Tio Pollastre ! considere....
POLL.	Yo no considere res.... ahí tens dos capóns mes y pega , si vòls , darrere . <i>(Lils dona y sen vá)</i>
CEL.	¡ Cuatre que en tinc.... y dos , sis . ¡ Y això abans que el raim cullga!..
	Con que seguirlo es presis , y vinga lo que Deu vulgal.... <i>(Sen vá darrere el Pollastre)</i>
DIEGO.	Mira lo que et dic , Norato , si desde aquella cadira ahon he pasat tan mal rato , no haguera oit yo el relato , diria que era mentira . Perque imposible será que atre hòme en ses mans llavaes y en sinc dits en cada ma , vacha pel mon fent porcaes com les que el Pollastre fa . En fi , á mí lo que m'importa es que no em peixque la chica , pues la que es pobra y bonica
- (Ia ara el só Diego en compañía de cuan-
sevol altre , y despues de lo que parla , sen
entre tots dins de casa Celestina .*

va à vòltes per senda torta
al camí que la fa rica.
No dic yo que siga mòncha,
pues vórela no volguera
pasar la vida sansera
baix de una micha taròncha,
vestint chesusets de sera.

Pero ! per Santa María !
que ni de veres ni en chansa
vullc que deprenga altra dansa
que la que balla sa tia,
que es dòna de confiansa.

Así viu : dins està ella,
ma filla es la que vuell dir;
¡ Inés !... aném à dormir....

(Señalant la casa)

(Pegant palmaes á la pòrta , que estará en-
torná, y cridantles desde fòra.)

¡ Celestina !.... ¡ pòbra vella !...
¡ Pues no tarden pòc á eixir !...
Entrém... à vore que fan....

(S'en entren)

Mutasió. Interior de la casa del Agüelo Pollastre. Apareix Ineseta tota desgreñada y apaixantse un pòc la ròba. Celestina li sà compaïnia, hasta que ix el Pollastre molt mudat y en un gòt en la mà, tenint cuidado de vestirse en arreglo á lo que parla. Rdc., (si no té faena) també pòt estar per allí rodant.

- INÉS. ¿Qué es lo que em pasa? ¡ahon estic?
CEL. Estás en cá el tio Chuan.
INÉS. ¡El Pollaste?
CEL. Lo que et dic.
INÉS. ¡Sempre eixe poll!... ¡Santa Clara!
¡Pero cóm ha pogut ser
el que m'encontre yo ara
asi en lo seu galliner ?
CEL. Pareix que encara ensomies...
INÉS. Motius deu haber estrañ....
CEL. Ya saps tú que tots los aïns
fan maixqueres estos dies.
Ton pare no vòl que vaches
á vóreles á la plasa,
y tú estabes en ma casa
per mirar d'elles els traches.
N'han pasat dos per allí,
t, han fet pòr , t'has desmayat....
y el Poll , que viu al costat,
ha eixit á durte aigua en vi.
Luego , com t'ha vist aixina,
y yo sé que va en bòns fins,
m'ha dit á mí : «Celestina,
entrém la chica asi dins.
¡ Ya se ve ! Com viu tan pròp,

- INÉS. y yo estic sinse un menut,
t'ha entrat.... mentres ell t'ha dut
calaguala y eixarop.
- INÉS. Pues hua fet vosté mol mal;
anemsen , que ya estic bona.... (*Aciò de anarsen*)
- CEL. Esperemse un poquet , dòna,
y et beurás el cordial.
Mira , ya está ahí.... ya vé....
Tin prudènsia y no l'escames.
- INÉS. No mes de oirla á vosté,
m'ensenc tota en fòc y flames.
- (*S'asenta en una cadira molt enfudá, y l'agüela es retiru.*)
- POLL. ¿Cóm t'encontres Ineseta?
- INÉS. Sentada en una cadira.
- POLL. Ya vech yo que no estás dreta.
Pero escolta , si be es mira,
quant una dòna esta mala,
(vorém si així em deixe entendre)
no hiá res millor que pendre
dos glopets de calaguala. (*Presentantli el gol*)
- INÉS. No vulc res : fuchga eixe gòt.
Asò mal no et podrà fer.
- POLL. Ni bé tampòc ferme pòt....
- INÉS. Fuchga.... ó men vach al carrer.
No , Inés , que si el teu no otorga
lo que el meu desich ordena,
per això no pases pena,
que yo em mamaré la porga.
¡ Calmat per l'amor de Deu !
y de este punt no et meneches
hasta que pels teus ulls veches
lo que hiá dins del pit meu.
- INÉS. ¡Pero vosté em diu de veres
lo que m'ha contat ma tia?
- POLL. ¡ Si no eu vera , no eu creuria!...
¡ Inés , que incrèdula eres!...
Si á un home que novia busca
davant se li presentara
Visènta , la de Fabara,
¿ no diria que es molt chusca?
Si cuant este amor l'ofusca,
en un cantó apareguera
Rafèla , la filanera,
prendat de este nou capell
¿ no creuria ser aquell
el de la bocha primera?
Si rodant despues per l'hòrta
vera ballar á María.

¿ l'atre ball no es deixaria
pel sandanguét de Paipòrt?...
Hasta que de pòrta en pòrta,
de palmito en mantellina,
sentá al racó de la cuina
ó ballant el trompellòt,
darrere el rey Mataròt
vera à la infanta Tellina?...

Pues això es lo que à mí em pasa.
Cuántas veo, tantas quiero,
que al cap, tot son dònes, pero....
ninguna m'ha chocat masa
hasta que, entrant en tá casa,
he vist per má bona estrèla
eixos ullots de... mustèla,
cuya grasia es tal y tanta....
que han mòrt als pèus de la infanta
Maria, Sènta y Rafela!

INÉS. Aném, no s'arrime tant....
¡ Quin empeño, Deu mos lliure! (somicant)

POLL. Lo que fa vosté es fer riure.
Pero tú meu dius plorant.
INÉS. Plòre, en llàgrimes desfeta,
perque vech que no em vol chens.
POLL. No em digues això, Ineseta,
perque et respondré que ments....

Estes polseretes blanques
que el ponentet bambolecha,
y que alguns tindran envecha
de que tú me les arranques,
cuant ants que la pòrta tanques
en les hòres del calor,
em pases l'escarpidor
donantli à la siesta tregua,
¿ no es veritat, filla meua,
que están respirant amor?

El color ròch de esta veta,
el blanc de unes espardeñes,
que trauen fòc de les peñes
cuant el pas el pèu apreta;
estes calscs de traveta,
el chopeti, l'armaòr,
y el flòcs de este mocador
que es veu desde micha llegua,
¿ no es molt sèrt, paloma meua,
que están respirant amor?

Y estos paraules tan tèndres,
que, si el desich les provoca,
pareixen eixir de boca

de ú que dichuna els divèndres.
Els fòcs mal colgats en sèndres
que em socarren l'interior,
dels chenolls el tremolor
cuant tòquen la ròba teua,
¿no es veritat, prenda meua,
que estan respirant amor?

Y eixes llàgrimes tan dolses,
que brotant de fònt tan clara,
despues de regar la cara
et chorren hasta p'els colses.
Y cuant ni agranes ni espolses,
ni en tú vech treball machor,
et fan eixir el color
que per les dos galles creua,
¿no es molt sèrt, pichona meua,
que estan respirant amor?...

¡Oh! sí, hermosísima Inés,
espill y llum dels meus ulls,
lletra en paper de dos fulls
no diu mes clar que amor es.
Deixa que achenollat pucs,
com als pèus de un confesor,
y torcantse la suór
que el té tot fet un empastre,
confese el tio Pollastre
la esclavitud de este amor.

¡Calle per l'amor de Deu,
perque no puc ya aguantar
tant deairet particular
com respira el amor seu!
¡Alses de ahí, per favor,
y vacha molt noramala,
que d'eixes flòrs que em regala
me es insufrible la olor!...

¡Hòme, aném, alses de ahí!...

D'así no m'alsaré yo

siuse obtindre ants el teu sí...
...

¡El meu sí?... jaixò si que no!...

(Pega á fuchir Inés, quedantse achenollat el
Pollastre; á cuyo temps entra el só Mateu,
y li fa una bendisió. Despues entra el só
Diego.)

MATEU. *Ego te absolví, Pollastre.*

POLL. No tinc res que perdonar.

MATEU. ¿No tens res?.. . y el melonar?

POLL. ¡Els melons portarán rastre!

MATEU. L'alcalde en pòques rahons
m'ha dit ara molt formal

(S'achenolla.)

que en lo código penal
no es parla res dels melons.
Pero á mi pòc me sidona,
perque , com ya et diguí abans,
lo que l'alcalde no em dona
sé péndremeu per mes mans.

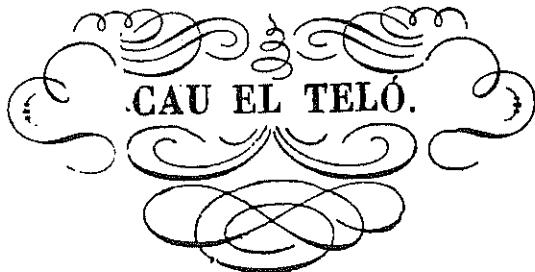
POLL.

MATEU.

POLL.

- POLL. No em vingues en *indilectes*
y tingám la festa en pau.
- DIEGO. Lo mateix en pau que en Pere,
pera mi tot es igual.
Feste dos pasos arrere.... (*Trau un' altra arma blanca.*)
- POLL. ¿Pero qué asò va formal?
- MATEU. Si vá?... Descuidat un pòc. (*apunt de envestir.*)
- POLL. Entones, posemse á punt....
(*agarra el trabuc y despara contra la iú.*)
- MATEU. ¡Preparen!.. ¡apunten!.. ¡fòc! ..
- POLL. ¡Ya en tinc ú cul-per-amunt!
- MATEU. ¡Asesino! ¡Cuán vil eres!
- POLL. ¿Pero que tú que et pensabes?
¿que era asò algun chòc de tabes....
ó riña de verduleres?... (*riñen.*)
- MATEU. No has volgut pau, pues chas guèrra.
- POLL. ¡Villano! ¡Lladre probat!
- MATEU. ¡Santa Tecla!... ya está en tèrra!...
- POLL. ¡Deu que t'hacha perdonat! (*cau.*)
- Entra ara l'alcalde y la ronda. Pòc despues ixen Ròc, Celestina, Inés, y tots los que vullguen acudir al rechiu.
- ALCALDE. ¿Qué está pasant per así?
¡Tinte al rey!...
- POLL. ¡Yo?... ni al dimòni!
- CEL. ¡Gloriós pare Sent Antoni!
- INÉS. ¡Mon pare mòrt...! ay de mí!
(*s'achenolla al costat de Diego y Celestina al costat del só Mateu*)
- ALC. ¡Dos taleques!...
Això hast'ara!
- POLL. Mira, Pollastre, el que fas!
- ALC. ¡Com vachsen undantme el nas,
en caurá algun' altra encara!
- POLL. En si.... si es que han concluit,
solarreu als dos en l'hòrt.... (*vá la ronda á garrarlos*)
- MATEU. Yo no estic mes que ferit.
- DIEGO. Y yo ni ferit ni mòrt. (*s'alsen els dos rientse*)
- ALC. ¿Qué es asò, Santa Leocrisia?...
- CEL. ¡Resusitar els dos chunts!...
Asò es, siñora chustisia,
que els mòrts no estaben difunts. (*rientse*)
- DIEGO. Sap que hui máixqueres fan,
y en dies de carasetes.... (*id.*)
- MATEU. Pel mon susuixen fetes
que el rabo tenen molt gran.
Es dir, que me s'hau burlat.
Pues teniu canét en ple.
- ALC. ¿Que et rius, en tant que has plorat? (*á Celestina*)

- INES.   ¿ Y tú , chiqueta , també ?   (á *Ines*)
                 Yo pendre part no volia
                 en la burla , pero en fi ,
                 entre el Pollastre y ma tia
                 man fet fer donar el si .
- ALC.   [Captemins!... ¿ y tu que dius ?
                 Esplicat , ó á la presó .   (*al Pollastre*)
                 Anem pronte ¿ de qué et rius ?
- POLL.   ¿ Qué vol que li diga yo ?...   (*risa*)
                 Mes que en una multa en balde ,
                 tindré al si que confesarli
                 que asò no es mes que posarli
                 una cáguela al alcalde .
- ALC.   Pòt ser , pues , que algú s'escalde ,
                 perque hau mogut masa escama ;
                 y encara que tiene gran fama
                 de ser molt amic de festes ,
                 no m'agrà en comèdies d'estes
                 que fasa paper *la mama* .   (*acsio de beure*)
- POLL.   D'asò encara no há hagut res ,
                 pero ya que á rògle ix ,
                 si el alcalde eu permitix ,
                 queden convidats vostés .
                 Perque al cap , el entremés
                 que acabém de fer asi
                 deu coneixer desde ahí
                 cuansevol que siga franc ,
                 que , pera acabarse en sanc ,
                 val mes que s'acabe en vi .

Se halla de venta en este Establecimiento de LA
REGENERACION TIPOGRAFICA , y en las principales li-
brerias.